

Vinterutfodring av örnar säsongen 1991/92

Gunnar Lignell

För tionde året var de västmanländska åtlarna anslutna till riksföreningen ÖRN-72. Riksföreningen bedrev utfodring vid ca 30 åtlar denna vinter. Vintervädret denna säsong var liksom de närmast föregående säsongerna mycket mildt och snöfattigt. Milda vintrar underlättar visserligen observerandet vid åtlarna, men gör att fodertransporterna försvåras på barmarken. Åtlingen vid den betydelsefulla Västerås-åteln kunde åter igångsättas under säsongen. Däremot kom åteln i Västerfärnebo inte att åtlas under säsongen. Störningarna har varit mycket omfattande kring Ramnäs-åteln och tidvis så pass kraftiga att örnräkningar måst inställas.

Det är både jakt och skogsavverkning som orsakat störningarna. För Ramnäs del har störningarna varit så pass omfattande och diskussionerna med jägarna så hårda att det är osäkert om det går att åtla vid denna åtelplats inför kommande säsong. Även Västerås-åteln har varit utsatt för störningar av jägare under säsongen.

Vid en av örnräkningsdagarna körde en jägare ut med bil till åtelplatsen och ställde sig på pass vid åteln. Denna incident rapporterades till länsstyrelsen. I förslaget till skötselplan för Ångsö naturreservat, inom vilket åtelplatsen i Västerås är beläget har länsstyrelsen för att undvika kommande störningar föreslagit fågelskyddsområde i en väl tilltagen zon runt åtelplatsen. Även vår andra Mälåråtel, Köpings-åteln, har varit utsatt för störningar av fritidsfiskare och andra friluftsidkare. Att åtla i dessa trakter med stora befolkningskoncentrationer i omedelbar närhet har sina sidor, men örnarna tycks kunna använda åtlarna ändå, trots att de emellanåt blir bortskrämda från

dem. Stor restriktivitet måste dock tillämpas med att sprida uppgifter om åtelplatser. Det är egentligen endast Västerås-åteln som lämpar sig för publik örnskådning, då man från betryggande avstånd med tub kan följa vad som sker vid denna åtelplats. På så sätt får också denna åtelplats en pedagogisk betydelse på så sätt att den ökar allmänhetens chans att få se våra mäktigaste rovfåglar.

Arbetsinsats vid åtlingen

Antalet utfodringstillfällen ökar under denna säsong jämfört med närmast föregående. Främsta orsaken till detta är att Västerås-åteln åter är igång. Mängden utlagt foder ligger i nivå med närmast föregående säsong, dvs drygt nio ton lades ut. Medelvikten utlagt foder per utfodringstillfälle är något lägre än 1990/91 och blev denna säsong 77 kilo. Köping och Ramnäs börjar åtla tidigast medan Fagersta håller på med åtlingen längst på vårvintern.

Åtlingen avslutades under tidsperioden 10-29 mars. Under de hittills genomförda tio utfodringssäsongerna har 103 ton foder lagts ut vid 1130 tillfällen. Säsongens arbetsinsatser framgår av tabell 1.

Observationer

Denna utfodringssäsong är den bästa havsörnssäsongen sedan åtlingen startades. Inte mindre än 23 havsörnar observerades vid åtlarna, varav ungefär hälften är gamla fåglar. Antalet subadulta havsörnar fortsätter att öka och säsongens 8 subadulta är det bästa hittills. Det innebär också att medeltalet subadulta fåglar vid åtlarna sett över hela perioden från 1982/83 ökar till 3,8. Antalet unga fåglar är lika stort som 1990/91, dvs 2, vilket gör att medeltalet

Havsörn, korpar, kråka och skata. När man ser fåglar tillsammans blir storlekskillnaden uppenbar. Annars kan det vara svårt att bedöma en fågels storlek. Teckning Gunnar Forsman.

rikligt unga fåglar ligger kvar på 1,9 sett över hela perioden. Rekordnoteringen, 13 adulta fåglar gör att medeltalet sett över hela perioden höjs till 7,2 fåglar. Alla åtlar har havsörnar som regelbundet besöker åtlarna. Kungsörnarna ökar något jämfört med 1990/91, vilken säsong var den allra sämsta sedan starten. Antalet observerade kungsörnar är dock inte fler än 21, vilket är 17 färre än vid den allra bästa säsongen 1988/89. Det skall bli intressant att följa den fortsatta utvecklingen av antalet kungsörnar på åtlarna. Störningen på framförallt Ramnåsåtelet spelar naturligtvis in liksom det faktum att Västernärmebo-åtelet, som normalt lockar flera kungsörnar, inte åtlades under säsongen. Observationerna under den senaste säsongen redovisas i tabell 2, medan det samlade resultatet för alla tio utfodringssäsongerna redovisas i tabell 3.

Ansvar för åtlingen

Åtelansvaret har varit lika som föregående säsong, dvs Raimo Laurila har ansvarat för Fagersta-åtelet, Göran Nilsson för Köping-åtelet och Karl Gunnar Johnsson för Ramnåsåtelet. Västernärmebo-åtelet sköttes av Bo Karlsson från Ängsö, medan undertecknad samordnade observationerna och resultatet från denna åtel. Två gemensamma räkningshelger samordnade med ÖRN-72 och Naturskyddsföreningen arrangerades under säsongen. Förutom örnar räknades då alla rovfåglar samt kråkfågel på åtlarna. Åtlarna besöks regelbundet av duvhök och naturligtvis av ganska ansevliga skaror korpar och kråkor.

Ekonomi

Åtlingen har möjliggjorts genom ekonomiskt bidrag från Fagersta kommun, Surahammars kommun, länsstyrelsen i Västmanland samt Stiftelsen för turism och friluftsliv i länet genom

Tabell 1 Arbetsinsats säsongen 1991/92. Västmanlandsåtlarna.

Åtelplats	Start	Slut	Antal tillfällen	Utlagt foder (kg)
Fagersta	12.12	29.3	37	1900
Ramnås	3.11	14.3	35	2350
Köping	3.11	10.3	35	2820
Västernärme	15.11	13.3	12	2110
Summa			119	9180

Tabell 2 Observationer säsongen 1991/92. Västmanlandsåtlarna.

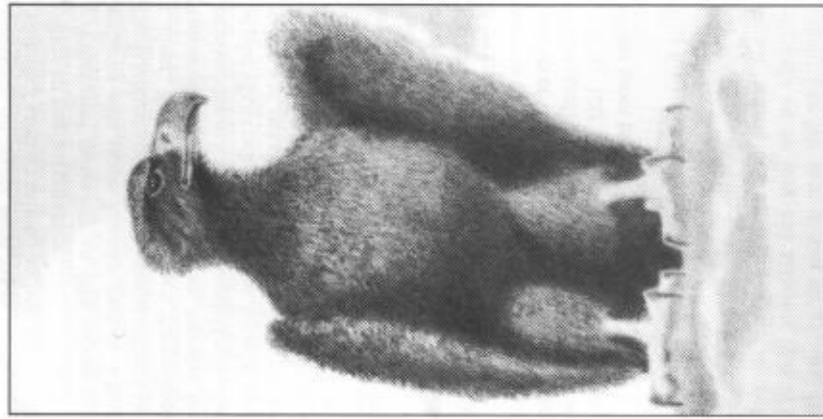
Åtelplats	Havsörn			Kungsörn		
	Adult	Subad	Juv	Adult	Subad	Juv
Fagersta	2	1	1	3	6	2
Ramnås	2	1	1	2	1	3
Köping	5	3	1	-	-	-
Västernärme	4	3	-	1	2	1
Summa	13	8	2	6	9	6

Tabell 3 Observationer vid Västmanlandsåtlarna 1982/83 - 1991/92.

Säsong	Havsörn			Kungsörn		
	Adult	Subad	Juv	Adult	Subad	Juv
1982/83	4	4	-	7	10	9
1983/84	5	3	2	11	9	8
1984/85	6	2	1	3	12	7
1985/86	7	-	2	6	14	9
1986/87	6	1	3	6	10	8
1987/88	7	3	3	6	15	11
1988/89	10	6	2	8	20	10
1989/90	6	5	2	3	15	3
1990/91	8	6	2	4	9	5
1991/92	13	8	2	6	9	6
Summa	7,2	3,8	1,9	6,0	12,3	7,6

dess Ängsö-grupp. Till alla dessa sponsorer och alla andra bidragsgivare och till dem som genom sina arbetsinsatser bidragit till det positiva resultatet riktas ett mycket varmt tack. Ni som önskar se flera örnar flyga fritt kan stödja utfodringsarbetet genom att på ÖRN-72:s postgirokonto 83 36 72-9, sätta in såväl små som stora belopp. Alla pengar går oavkortat till att möjliggöra utfodring och samla information om våra största rovfåglar.

Gunnar Lignell
Jaktplansgatan 1B
723 48 Västerås

Ung havsörn. Teckning Gunnar Forsman.